

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 412. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063856224/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- 27 *Førsel*: transport.
- 28 *Loxis de Geer*: indvandret nederlandsk industrimand (1587-1652), der tilførte svensk jernindustri ny kapital og nye metoder. – *Gustaf Vasa*: 1496(?)–1560, svensk konge (1523–60). – *Karl den Niende*: svensk konge 1604–11. – *Orter og Stoffer*: vandrette gange i grube. – *Slangang*: transportløbet, især af træstammer, ned i gruber. – *Polhem's Kunsten*: vandpumpeværk opfundet af Christopher P. (1661–1751).
- 29 *Skytsvævet*: i folketroen helligt træ, der yder beskyttelse. – *Rønning*: rumningsmand. – *1703's Lov*: efter denne forordning kunne en bjergarbejder, der var rammet fra sin tjeneste, få ansættelse hos en anden brugspatron, hvis denne ville betale hans gæld og en skadeserstatning til den tidligere arbejdsgiver.
- 30 *Anjalaforbundet*: officerssammensværgelse mod Gustav III 1788.
- 31 *Völungasagan*: saga, næppe ældre end 1250, om helteslægten Völsungar. – *Lagerbrøt*: historikeren Sven L. (1707–87). – *Idavali*: Idesletten, hvor aserne if. Edda-diget *Völvens spådom* mødtes i tidernes morgen, og hvor de atter skal samles efter Ragnarok – «de indtøttede esser, smedede guld, dannede tænger og gjorde sig værktøjer». – *Iladen*: det homeriske helteedigt henævner bla. jærnet som *Peleideus* (Achilleus') *Kamppris*. – *shvans stenar . . .*: 5. Mos. 8,9. – *Kongen i Bazan*: 5. Mos. 3,11. – *«Du holde Kunst»*: fra *An die Musik* af Franz Schubert (1797–1828) med tekst af Franz von Schober (1798–1882). – *Osirís*: hovedgud i ægyptisk religion, både frugtbarheds- og døds gud. – *Rig-Vedæen*: hinduistisk helligskrift. – *Zend-Avesta*: persisk helligskrift. – *Karnak*: by ved Nilen med rester af stort tempelanlæg. – *Turan*: orkenområde i det russiske Centralasien. – *Chosabaa*: by i det nuværende Irak med rester af den assyriske hovedstad Dur Sharrukin.
- 32 *Hao-Ming-Ti*: måske Hsiao Ming Ti, kejser 516–28. – *Cordillerne*: og l. Cordillererne, Andesbjergene. – *Norsune*: del af det nuværende Østing, der fotsynede Romerriget med jern og søl. – *Boger Jær*: svensk rigsgjæ 1248–66, beskyttede hjemmet, tinget, kirken og kvinden; hans søn *Magnus Ladulds*, konge 1275–90, fortsatte denne fredslovgivning, han fik if. den folkelige overlevering sit tilnavn, fordi han således beskyttede almenen mod udplyndring, sætte lov for bondens lade. – *Ragnarskald*: årene efter Karl XII's død prægedes indenrigspolitisk af magtkampe og udenrigspolitisk af krig mod Rusland. – *Fennos »Beskrifning öfver Wärrmland»* udg. I–III 1773–79 af Erik F. (1735–91). Bogen er en af Kiddes hovedkilder. – *Ericsonerne*: den gamle värmlandske bjergmandslægt Ericson, der omfattede flere store personligheder, især inden for industri og teknik; slægten adledes 1854. – *Igelström*: mineralogen Lars Johan I. (1822–97), født i Färnebo i Värmland. – *Ceijer*: den svenske historiker og forfatter Erik Gustaf G. (1783–1847). – *Tegner*: Esauas T. (1782–1846), digter, født i det sydlige Värmland. – *Bystamm*: Johan Niklas B. (1783–1848), billedhugger, født i Filipstad. – *Trost*: Gustaf Uno T. (1815–75), maler, født på Ransberg i Värmland. – *Fryxell*: se n.s. 11.